

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Megalakult a Nemzeti Múzeum Barátainak Egyesülete. A SZÉCHENYI grófi nemzetség felhívására ez évi május hó 21-én a Magyar Tudományos Akadémia üléstermében megalakult az a társadalmi egyesület, mely működése céljaul a Nemzeti Múzeum erkölcsi és anyagi támogatását tűzte ki.

A mai válságos időkben példás egyértelműséggel karolták fel a M. Nemzeti Múzeum ügyét a magyar kir. hercegi és főúri családok, a püspöki kar, a kormány tagjai, a tudományos és gazdasági élet kiválóságai.

Könyvtárunk, mint a M. Nemzeti Múzeumnak legrégibb, SZÉCHENYI-alapítású törzse, örömmel és hálával köszönti az új alakulatot, mely — élén ezúttal is a SZÉCHENYI-nemzetséggel — tárt szívvvel s az anyagi eszközök nagy-lelkű felajánlásával siet az öt negyedszázados nagy közműveltségi intézmény megsegítésére és istápolására.

Az alakuló ülés az elnöki méltóságra SZÉCHENYI Bertalan grófot, az ügyv. alelnöki tisztre HÓMAN Bálint főigazgatót, a főtitkári állásra RADISICH Elemér osztálytanácsost, a titkárságra PAULOVICS István múz. őrt, ellenőrnek SZABÓ-PATAY József múz. őrt, pénztárosnak pedig SCHILLER Rezsőt, a Nemz. Múzeum Gazdasági Hivatalának főnökét választotta meg. Az előterjesztett alapszabálytervezetet egyhangúlag elfogadta. Kimondotta továbbá, hogy JÓZSEF nádor családjának, valamint a SZÉCHENYI-nemzetségnek mindenkori legidősebb tagját tiszteleti tagjává választja, megindítja a rendszeres taggyűjtést és a részletes program kidolgozásáról az ősz elején beszámolót tart.

Fejérpataky László hamvainak elszállítása. A M. Nemzeti Múzeum három éve elhunyt főigazgatójának, FEJÉRPATÁKY Lászlónak a budapesti köztemetőben elhantolt földi maradványait a megboldogultnak családja f. évi március hó 24-én a FEJÉRPATÁKY család öt tagjának hamvaival együtt exhumáltatta és a fehérmegyei Iváncsára szállíttatta. A M. Nemzeti Múzeum képviselőiben dr. HÓMAN Bálint főigazgató vezetése alatt dr. LUKINICH Imre, az Orsz. Széchenyi Könyvtár igazgatója, dr. ISOZ Kálmán és dr. JAKUBOVICH Emil főkönyvtárnokok és dr. ZSINKA Ferenc könyvtárnok jelentek meg a kegyeletes aktuson.

Az Egyetemi Könyvtár új igazgatója. A Kir. Magyar Pázmány Péter. Tudományegyetem Könyvtárának FERENCZI Zoltán távozásával megürült igazgatói állás betöltésre került. A Kormányzó úr Ó Főméltósága az Egyetem tanácsának felterjesztésére dr. PASTEINER Iván m. nemz. múzeumi főkönyvtárnokot, az Orsz. Könyvforgalmi és Bibliográfiai Központ igazgatóját méltóztattott erre a nagyfontosságú tudományos állásra kinevezni.

Az új könyvtárigazgató tudományos pályájának legnagyobb részét annak a könyvtárnak kötelékében töltötte el, melynek most élére állíttatott. Az Orsz.

Magyar Gyűjteményegyetem megszervezésekor az ezen tudományos testület keretében felállított Könyvforgalmi és Bibliográfiai Központ vezetésére nyert megbízatást, s ez új intézet munkatervének kidolgozása, majd működésének megindítása és irányítása körül nagy érdemeket szerzett.

Tudományos pályájának új állomására az Orsz. Széchényi-Könyvtár meglepő rokonérzése és szerencsekívánata kíséri. Munkásságának körünkben eltöltött időszakából bizvást arra következtetünk, hogy a vezetésére bizott intézet s a mi gyűjteményünk tudományos munkájának megkívánt összhangját mindenkör szíven viseli és a maga hatáskörében készségesen előmozdítja.

Kinevezések az Orsz. Széchényi-Könyvtárban. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter úr Ö Nagyméltósága az Orsz. Magyar Gyűjteményegyetem Tanácsának felterjesztésére 1925. évi december hó 21-én dr. PROHÁSZKA Lajos és dr. BUDAY Júlia könyvtártisztokat a VIII. fizetési osztályba alkönyvtárnokokká méltóztatott kinevezni.

Mind a két új alkönyvtárnok évek óta működik intézetünk kötelekében. Szolgálati beosztásuk az Országos Könyvforgalmi és Bibliográfiai Központ munkájának végzésére rendelte őket, s ott szak tudásukkal és buzgóságukkal értékes munkaezrednek bizonyultak. Tudományos személyzetünkbe történt kinevezésük osztatlan örömet és megnyugvást keltett, további működésük elé jogos várakozással tekinthetünk.

Isoz Kálmán főkönyvtárnok akadémiai kitüntetése. A Magyar Tudományos Akadémia ez évi május 5-iki, 86. nagygyűlése a főváros történetét új eredményekkel megvilágító dolgozat jutalmazására kitűzött székesfővárosi jutalomdíjat egyhangúlag dr. Isoz Kálmán m. nemz. múzeumi főkönyvtárnok *Buda és Pest zenei művelődése* című művének ítélte oda.

Isoz dr. nagy munkájának első kötete (a 18-ik századot tárgyaló rész) most hagyta el a sajtót a Magyar Népszínházi Bizottmány kiadásában. E kötet ismertetését folyóiratunk jelen számában találja az olvasó.

A kiváló szakképzettségű, nagy szorgalmú szerzőnek, zenetudományi osztályunk jeles vezetőjének tudományos kitüntetéséből intézetünkre is nagy elismerés és tisztesség járul. Büszkén és a szerző személye iránt érzett baráti örömmel adunk hírt ritka szép sikeréről és szívből óhajtjuk jeles munkájának hasonló eredményű továbbfolytatását.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztérium könyvtárának tudományos rendszerezése és felállítása rendeltetvén el, e feladat elvégzésére dr. FITOS Vilmos, m. nemz. múzeumi főkönyvtárnok nyert megbízatást. Munkája tartamára nemzeti múzeumi szolgálata alól felmentést kapott s szolgáltatételre a kultuszminisztériumba rendeltetett be.

Könyvtárunk másod- és harmadpéldányainak aukciója. Ez év tavaszán rendezte a LANTOS r.-t. ötödik könyv- és kézirataukcióját. Itt árverésre került könyvtárunk könyv- és kéziratanyagának másod- és harmadpéldányaiból egy többszáz darabra rúgó gyűjtemény is. Az árverés alá bocsátott könyvtári anyag kiválogatását egy állandó könyvtári szakbizottság végezte, s ennek javaslatai alapján az Orsz. Magyar Gyűjteményegyetem Tanácsa engedélyezte.

Az aukció eredményeinek pontos és végleges megállapítása még folyamat-

ban van. Ezért az árverésen elkelt darabok számáról, valamint az elért anyagi eredményekről csak folyóiratunk legközelebbi füzetében lesz módunkban beszámolni.

✓ **Az Orsz. Széchényi-Könyvtár levéltári osztályának költözködése.** Ez év májusának folyamán megkezdődött könyvtárunk levéltári osztályának az Országos Levéltár budavári palotájába való átköltöztetése. A levéltári anyagunk megfelelőbb elhelyezése és megőrzése érdekében történő átszállítás bonyolult és nagy gondosságot kívánó munkálatait a könyvtár igazgatójának felügyelete mellett dr. SULICA Szilárd főkönyvtárnok, a levéltári osztály vezetője irányítja. E munkálatok idejére f. évi május hó 15-től kezdődőleg a levéltár helyiségei a használat elől további intézkedésig elzárattak.

Képviseletünk a bécsi könyvtári kongresszuson. A bécsi Nationalbibliothek kétszázéves fennállása alkalmából a Verein Deutscher Bibliothekare ez évi, 22-ik kongresszusát Bécsben tartotta meg, május hó 25—29-ig. A «Tagung»-okra a német könyvtárosokon kívül a környező államok képviselői is hivatalosak voltak. A magyar könyvtárügy képviselőjében dr. PASTEINER Iván, az Egyetemi Könyvtár igazgatója, dr. FITZ József egyetemi könyvtárőr és dr. PROHÁSZKA Lajos m. n. múzeumi alkönyvtárnok vett részt a kongresszuson.

Sporttörténeti kiállítás a Magyar Nemzeti Múzeumban. Ez évi május hó 8-án nyitotta meg Magyarország Kormányzója a kultuszminiszter úr felkérésére a magyar tudományos és társadalmi előkelőségek igen nagy számának jelenlétében a nagyérdéki sporttörténeti kiállítást, melyet a Nemzeti Múzeum s az Országos Testnevelési Tanács együttesen rendezett, a sportegyesületek megbízottainak bevonásával.

A kiállítás tervét HÓMAN Bálintnak, a M. Nemzeti Múzeum főigazgatójának és KARAFIÁTH Jenő ny. államtitkárnak, az Orsz. Testnevelési Tanács elnökének lelkes ügyszeretete érte meg s a szép terv életrekelésében kiváló, avatott munkatársak álltak mellélük. Az előkészítő-bizottság elnöki tisztében dr. SZUKOVÁTHY Imre fejtett ki eredményes anyaggyűjtő buzgalmat; munkájában hathatósan támogatta dr. BALOGH László, a Nemzeti Múzeum fiatal tisztviselője, ki a bizottsági titkári teendőin kívül az anyag átvételének s történeti és sportszempontról való csoportosításának feladatát oldotta meg. A történeti anyag egybeállításának, valamint a kiállítás artisztikus elrendezésének érdeme HÖLLRIGL József múzeumi őré, a gazdasági előkészítés fáradságos munkáját pedig SCHILLER Rezső, a Nemzeti Múzeum Gazdasági Hivatalának főnöke végezte.

Szakszerűség szempontjából e helyen nem lehet hivatásunk hozzászólni a kiállított anyaghoz, vagy a csoportosításban megnyilatkozó elvekhez. De könyvtári szempontból is figyelmet érdemel a kiállítás sportirodalmi része. A magyar sporttörténet frott és nyomtatott emlékeinek sora először e kiállítás keretében gyűjtetett össze s vált a nyilvánosság számára áttekinthetővé; a kiállítás e része mintegy szakbibliográfiai alapvetésnek is tekinthető. Ebben a gyűjteményben természetesen igen nagy számmal képviselve van könyvtárunk *Gymnastica* szakának gazdag anyaga is. Ennek kiválogatása dr. ZSINKA Ferenc könyvtárnok tájékozottságát és buzgalmét dicséri.

A kiállítás vezetőkatalógusa a *A Magyar Nemzeti Múzeum Kiállításai* című kiadványsorozat IV. számaként bocsátott közre.

A Magyar Bibliofil Szemle. Április havában adta ki testvérlapunk utolsó számát, mellyel második évfolyamát fejezte be. Ezzel együtt vettük ama lesújtó hírt is, hogy a *Szemle* kénytelen volt e számmal legalább egyelőre és eddigi kereteiben megjelenését megszüntetni. Amilyen örömmel adtunk hírt annakidején a *Bibliofil Szemle* megindulásáról, amelyben könyvkultúránk terjedésének egy biztos fokmérőjét ismertük föl, oly fájdalmasan érint bennünket megszűnésének híre. Kötelességünknek tartjuk ez alkalommal, hogy megemlékezzünk arról a nagy teljesítményről, melyet testvérlapunk első nagyvonalú programjához híven két évfolyamában betöltött. Amellett, hogy az irodalmi eseményekben oly gazdag elmúlt két esztendő minden fázisát maradandó értékű közleményekkel ünnepelte meg, szerkesztőjének, SIKABONYI Antalnak fáradhatatlan buzgósága a folyóiratot a magyar bibliofília mozgékony és sokoldalú, bár nem hivatalos közlönyévé avatta. Hogy csak a közelmúlt újabb számaival foglalkozzunk, ismeretes az a sokoldalú tartalmas füzet, amely JÓKAI centenáriuma alkalmával a nagy mesemondó jelentőségével összes folyóirataink között talán legkimerítőbben foglalkozott. Az idegen nyelvű JÓKAI-kiadások teljes bibliográfiájával, amely hivatva van a magyar irodalom dicsőségének külföldi megismertetésére is, önmagában hervadhatalan érdemeket szerzett a *Szemle*. Az irodalmi közleményeken kívül a bibliofiliát szolgáló szócikkek egész sorában gazdagította irodalmunkat és mindig gondja volt, hogy az aktuális kérdések, valamint a külföldi irodalmi események hasábjain hangot találjanak. (Utolsó számának Romain ROLLANDRÓL szóló közleménye.) A hazai könyvtári kultúrát kezdettől fogva nagy szeretettel karolta föl; a főváros könyvtárainak gyarapodásáról minden számában részletesen számolt be és nagy szolgálatot tett azáltal is, hogy több régi és újabb magánkönyvtár anyagát szakszerű ismertetésekben közölte. A szerkesztőnek különös gondja volt, hogy a hazai könyvtermelés megnyilatkozásait figyelemmel kísérje és bibliofil lelket jellemző tüzzel kelt ki ennek elfajulásai ellen. A Magyar Bibliofil Társulat működésére is élénken figyelt és minden számában részletes programot nyújtott a társaság törekvéseiről, kiállításairól és kiadványairól. Nagy súlyt helyezett arra, hogy a hazai bibliofília mellett a külföld törekvéseiről is annak folyóiratirodalma alapján tájékozódást nyerjen a magyar könyvkedvelő közönség.

A *Bibliofil Szemle* kényszerű megszűnése nem azt mutatja, hogy nálunk a bibliofiliának nem volna talaja, mert hiszen ép az újabb idők bibliofil törekvései, melyek különösen Németország kiadványaira oly nagy hatással vannak, a kulturális kölcsönhatás útján nálunk is számos vonatkozásban érezhetők. A könyv kiállításának szépsége, a régi, feledésbe ment illusztrációs anyagnak föléledése, melyekre különben pompás renaissance keretével, iniciáléival, kezdő- és záródíszekkel a *Szemle* is tipikus példát szolgáltatott, hazánkban is éreztetik hatásukat. Mindezekért testvérlapunktól nem búcsúzunk el ez alkalommal végképen, hanem reméljük közeli feltámadását, amikor a kiadásnak más keretei között a könyvkedvelők nagyobb rétegére is hatást gyakorolhat, magát nélkülözhetetlenné teszi és ezáltal fennmaradását biztosítja.

K. B.

Porosz és bajor rendelet kéziratok és nyomtatványok nem német könyvtáraknak szóló kölcsönadása ügyében. A Zentralblatt für Bibliothekswesen 1925. évi utolsó füzeté a porosz, illetőleg bajor közoktatásügyi miniszterium következő rendeletét közli:

1. A kölcsönvevő könyvtárnak vizontszolgálatra késznek kell nyilatkoznia és a kölcsönzési feltételekbe (2—6.) beleegyeznie.

2. A szállításnak gondos csomagolásban, megfelelő értékjelzés mellett s a kölcsönző terhére és veszélyére kell történie.

3. A kölcsönzés határideje, nem számítva az utat oda és vissza, — ha az intézet vezetője kivételes esetben másképp nem határoz, — három hónap kéziratok, és egy hónap nyomtatványok számára.

4. A kölcsönvett kéziratok és nyomtatványok a kölcsönzést kérő könyvtárban gondosan és tűzmentesen őrizendők és csak az intézet helyiségeiben használhatók; nyomtatványokra nézve azonban a kölcsönadó könyvtár vezetője megengedheti, hogy azok a kölcsönvevő könyvtár felelősségére az illető könyvtár helyiségein kívül is őriztethessenek és használatra bocsáttathassanak.

Fotográfiai felvételhez külön engedély szükséges. Minden felvételtől egy levonat és minden publikációból egy teljes példány beküldendő a kölcsönadó könyvtárnak. Ugyanez áll a kölcsönzött kéziratok és nyomtatványok újabb kiadása vagy feldolgozása esetén.

5. A visszaszállítás ugyanabban a csomagolásban és legalábbis ugyanazzal az értékmegadással eszközendő, mint a kölcsönvételkor, még pedig a kölcsönvevő könyvtár terhére és veszélyére.

6. A kölcsönvett kézirat vagy nyomtatvány sérülése vagy elvesztése esetén a kölcsönvevő könyvtár azt a kártérítést tartozik fizetni, melyet a kölcsönadó könyvtár vezetője a fellebbvaló hatóságával, tisztviselőkkel egyetértésben méltányosnak tart, még abban az esetben is, ha a követelt kártérítési összeg nagyobb volna, mint az előzetesen megadott érték.

Berlin, 1925 március 30.

BECKER,

porosz tudományos, művészeti
és népművelési miniszter.

Hasonló rendeletet küldött a bajor közoktatásügyi és művészeti állami minisztérium a bajor könyvtárak számára is, 1925 május 5-én.

Az American Library Association felhívása. Az Amerikai Könyvtárak Szövetsége azzal a kéréssel fordult szerkesztőségünkhöz, hogy az alábbi meghívót közöljük legközelebbi számunkban:

E Szemle olvasóihoz!

Az Amerikai Könyvtárak Szövetségét 1876-an, Amerika százados ünnepe alkalmával alapították. Ennek az eseménynek az emlékezetére a szövetség konferenciát tart 1926. október 4—9-ig Atlantic Cityben és Philadelphióban. A konferencia általános tárgya a könyvtárak és a könyvtárügy fejlődése lesz az utolsó ötven esztendőben.

Szívélyesen meghívjuk a kormányokat, könyvtárakat, könyvtárak és bibliografusok szövetségét és a magánkönyvtárak tulajdonosait, hogy az Amerikai Könyvtárak Szövetségének tagjaival együtt vegyenek részt a kon-

ferencián. Azokat is szívesen látjuk, akik ugyan nem hivatalosan foglalkoznak könyvtárakkal, de érdeklődéssel kísérik azok fejlődését. A konferencia főelszólási helye a Hotel Ambassador Atlantic Cityben, New-Yersey. A Ritz-Carlton és a Hotel Chelsea szállót is használhatják a konferencia kiküldöttjei. Akik részt óhajtanak venni a konferencián, közöljék szándékukat a titkársággal kellő időben. 86 East Randolph Street, Chicago, Illinois.

Öszinte tisztelettel

CHARLES F. D. BELDEN,
elnök.

CARL H. MILAM,
titkár.

A szövetség elküldötte folyóiratának egyik számát is (Bulletin of the American Library Association, Chicago, 1926. Vol. 20. No. 4.), melyben közli a konferencia hozzávetőleges programját (október 4, 5, 7, 8.-án gyűlések Atlantic Cityben, 6. és 9.-én gyűlés és kirándulás Philadelphiában), felsorolja a konferencia résztvevői számára kijelölt szállodákat s azoknak napi árait.

VÁLTOZÁSOK

a magyarországi nyomdáknál 1925. nov. 1-től 1926. ápr. 30-ig.

Budapesten.

- *«Arma» könyvnyomda. IV., Veres Pálné-u. 1.
**«Attila» nyomda (Béles Lajos). I., Szent János-tér 1/a.
«Attila» Nyomda R.-T. L., Szent János-tér 1/a.
**Bellák Károly. VII., Klauzál-u. 33.
**Birinyi Lajos és Spitzer Vilmos. IX., Kinizsy-u. 3.
**Drózdý Győző Béla. V., Falk Miksa-u. 26/28.
Drózdý Győző és Vajda Károly. VII., Dohány-u. 22/24.
**Eckstein Imre. VIII., Fecske-u. 4.
**Forgács János. VII., Izabella-u. 33.
**Forum Lapkiadó R.-T. ny. V., Zoltán-u. 9.
**Geiszt Kálmán és Viola Imre. V., Arany János-u. 3.
Gertler Lajos (Leib). VII., Szövetség-u. 2/c.
Goldberger Jenő és Federer Albert. VII., Damjanich-u. 5.
Guth Jenő. VII., Király-u. 19.
**Händler Dávid. VII., István-út 63.
Heinrich József. IV., Veres Pálné-u. 1.
Kincs Emil és Bisutti Leó. IX., Rákos-u. 1.
Komlós József (Gyula). V., Arany János-u. 18.
**Löbl Dávid és fia. VI., Nagymező-u. 26.
Löbl Mór. VI., Nagymező-u. 26.
Magyar Nemzeti Bank Pénzjegynyomdája. V., Markó-u. 13.
**Markovits Kálmán. VI., Lehel-u. 14.
Márkus Géza. V., Bálvány-u. 19.
**«Mars» nyomda. IV., Veres Pálné-u. 1.
Morva Rezső. X., Alkér-u. 22.
**Muresán Demeter. IV., Papnövelde-u. 10.
**Nagy Vince. VII., Dob-u. 97.
Pataki Mihály és Ungár Gyula. VIII., Futó-u. 40.
**«Tinódi» nyomda. (Spiegelhalter Gyula tulajdonos.) VI., Csengery-u. 49.
Váradi Béla. V., Zoltán-u. 7.
Welker József. VII., Hársfa-u. 33.

Vidéken.

- Jászladány. Tüzkő Alajos.
Kecskemét. **Németh László.
» **Unio nyomda. (Weitz Károly.)
Salgótarján. Végh Kálmán.
Szentgotthárd. Németh Vilmos kny.
Szolnok. Halász Géza, Baross-u. 776.
Szombathely. Petschauer Vilmos.
Újpest. «Baeder illatszergyár Rt. nyomdája.»
Vác. Berger Ernő. Gróf Csáky-főút 16.
» Kohn Mór.

A két **-gal jelzett nyomdák megszűntek; az egy *-gal jelzett nyomdák változásáról magánúton értesültünk.